

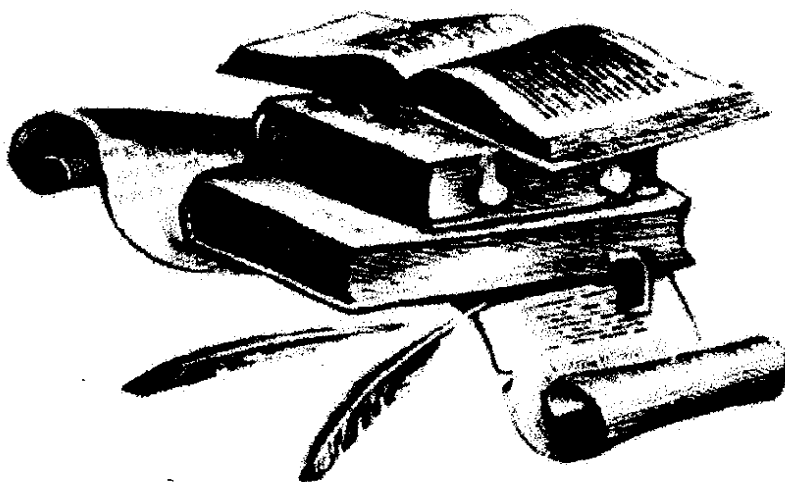
Без мови в світі нас нема

Т.Г. Шевченко

Мовна скарбничка

**Мова – втілення думки.
Що багатша думка,
то багатша мова.
Любімо її, розвиваймо її.**

М.Т. Рильський

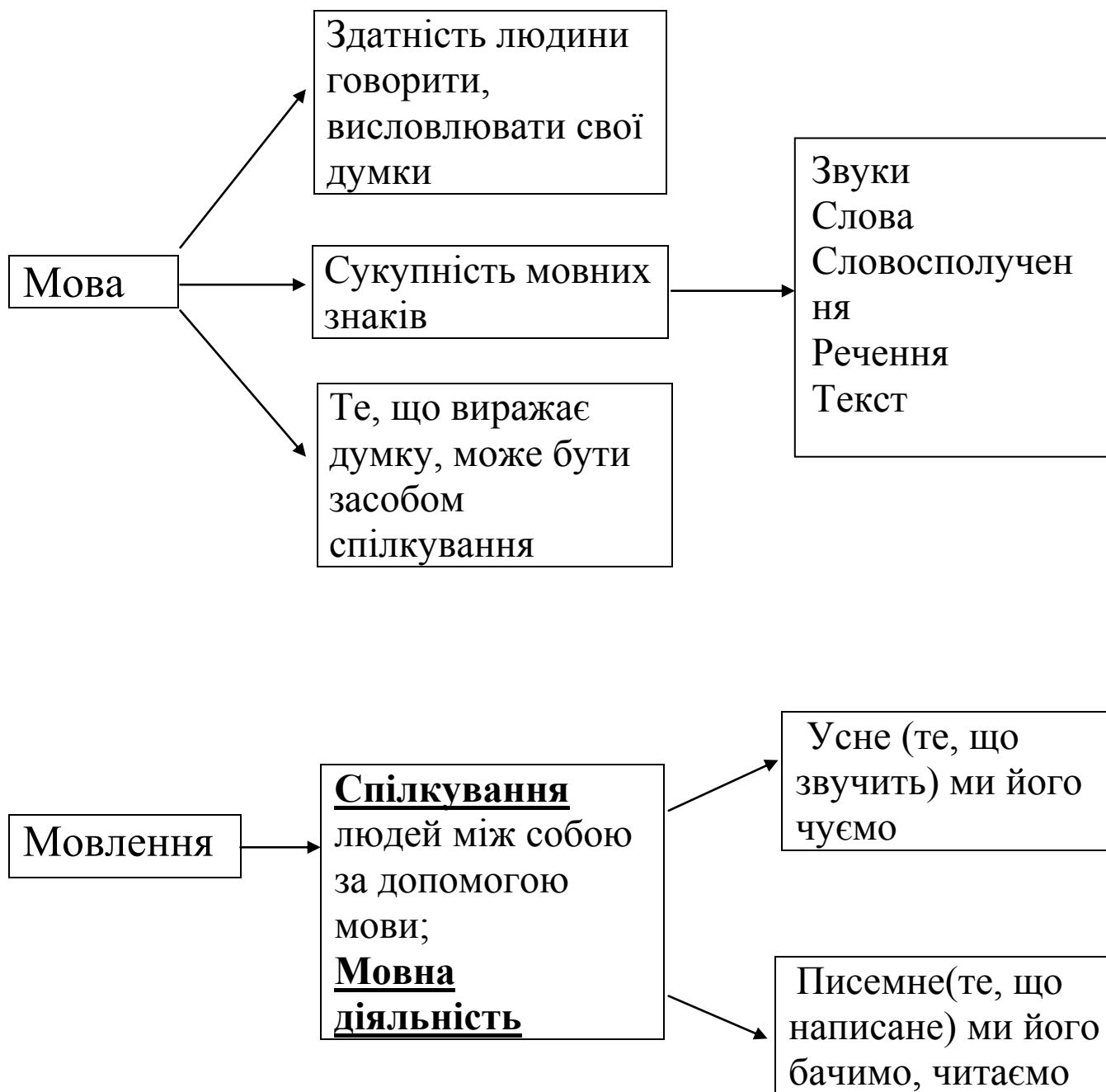

2016 р.

Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово.
У барвінки зодягайся, моє щире слово.

Л. Забашта

Мова і мовлення

Усне мовлення має бути: виразним, правильним,
зрозумілим.

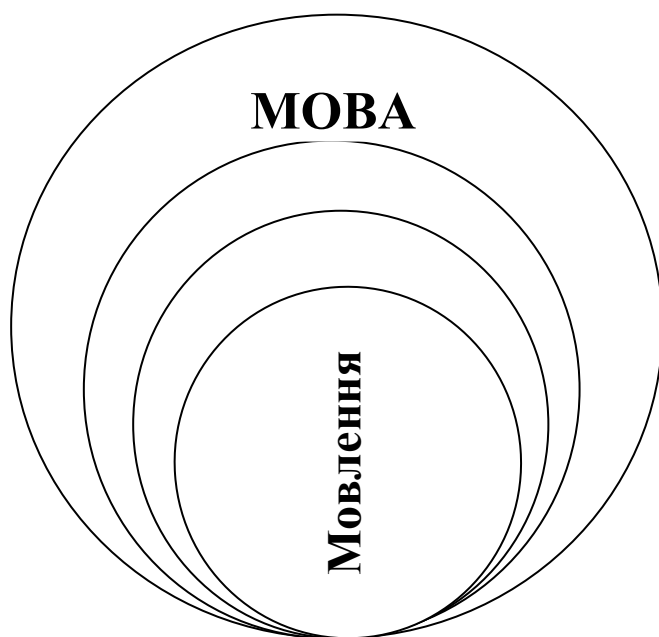
Писемне мовлення має бути: каліграфічним, охайним,
грамотним, зрозумілим для тих,
хто читатиме.

МОВА – це всі слова української мови , які тільки існують від часу створення і розвитку нашої мови.

Але кожна людина не здатна оволодіти всіма словами рідної мови.

Запас слів, якими володіє конкретна людина, - це **МОВЛЕННЯ**. Кожна людина здатна розвивати своє мовлення. Тому мовлення є одним із показників загальної культури особистості.

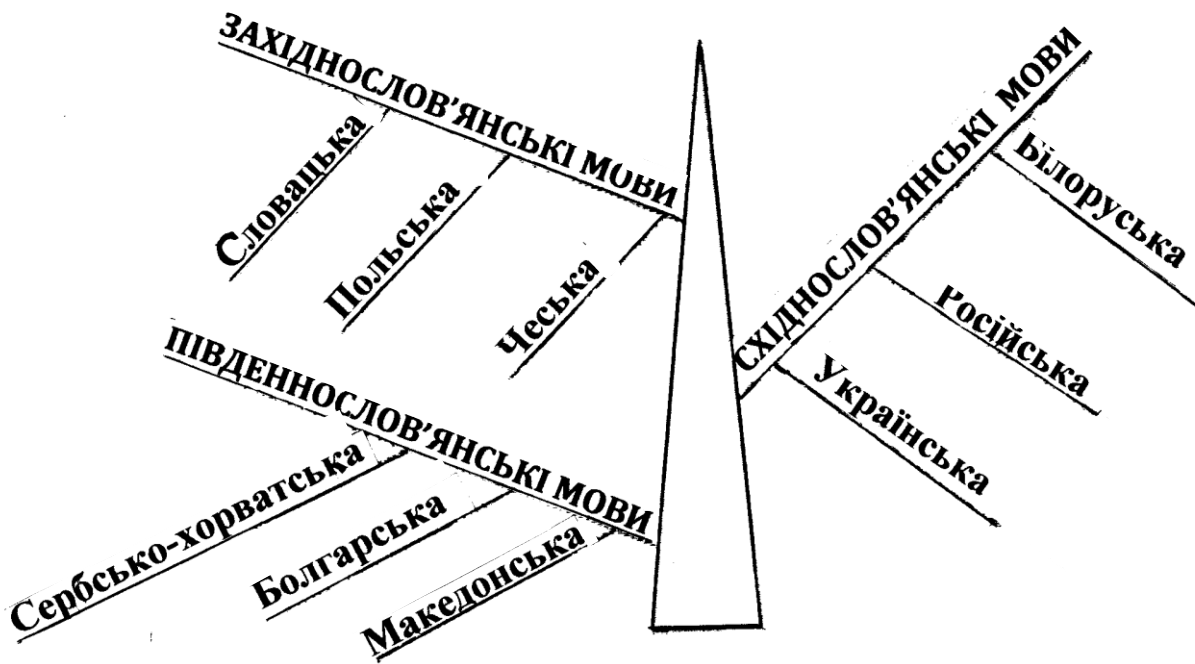
Висновок. *Мова* – це ширше поняття, а мовлення вужче

Не цурайтесь того слова, що мати співала.
Як малого повивала, з малим розмовляла.

Т.Г.Шевченко

Місце української мови на слав'янському «Мовному дереві»

Для допитливих ...

А чи знаєте Ви , що за даними японських учених, люди, які з дитинства не розмовляють рідною мовою, частіше хворіють. Піддаються стресам, у них менше розвинені природні здібності?

Цікаво знати що:

- У світі сьогодні нараховують близько 2000 мов.
- Якою мовою розмовляє найбільше людей?

Учені підраховували. Що **першість** належить *китайській мові*, нею користуються **748** мільйонів осіб. *Друге місце* посідає *англійська мова*. Рідною її вважають **330** мільйонів людей. *Російською* мовою розмовляють **240 мільйонів** людей. *Українська мова* – на **14** місці, нею розмовляють близька **50 мільйонів** людей.

За результатами прослуховування (за мелодійністю) українська мова займає друге місце у світі.

На перше місце вийшла італійська мова, на третьому – французька, на четвертому – турецька, на п'ятому – англійська.

Мова - краса спілкування,
Мова – як сонце ясне.
Мова то предків надбання,
Мова – багатство моє.

1. Пограємо у гру! (за 1 хвилину)

Хто найбільше добре слів, що називають ознаки до слова мова. Запиши.

**2. Прочитай, встав пропущені букви. Чи є це текст?
Доведи.Добери заголовок.**

Згоден з тим,про що говориться у творі?
Як ми можемо берегти свою мову?

Яка красива, багата, мелодійна українс..ка мова!
Мова, якою ми розмовля..мо й дума..мо, без якої не
мислимо свого існування. Відчуй, який це неоціненний
скарб – наша рідна мова. Її потрібно не лише любити ,
а й берегти як зіницю ока.

3. Скласти Сенкан до слова мова

Вивчайте мову українську –
Дзвінкоголосу, ніжну, чарівну,
Прекрасну, милу і чудову,
як материнську пісню колискову.

А.Каніщенко

Учіться любі дітки, думайте, читайте!
Як та бджілка меду з квітки, розуму збирайте

Ю.Федькович

Пригадай....

Що ти знаєш про перенос слів?

- Слова переносяться з рядка в рядок складами (Н., мо - ва, до - рога, доро - га)
- Голосний звук утворює склад. У слові стільки складів, скільки голосних звуків. (Н., лю - ди - на, зи -монь - ка)
- Односкладові слова не поділяються для переносу. (Н., мир, рік, лев, тигр, сім)

- Склад позначений однією буквою, не залишається в рядку і не переноситься (Н., **ака** - **ція**, **орел**, **лі** - **лія**, **краї**, **Іри** - на, **урок**)
- Букви **Й** та **ь** під час переносу слів не можна відривати від попередньої букви.
Переносимо так: **ля** - **лька**, **ляль** - **ка**, **ліній** - **ка**, **лі** - **нійка**.
- Буквосполучення **ЙО**, **ЬО** при переносі не можна розривати: **міль** - **йон**, **синьо** - **го**.
- Не можна розривати **ДЖ**, **ДЗ**, що позначають **один звук** (**си** - **джу**, **гу** - **дзик**, але **під** — **земний** (бо 2 зв.))
- При переносі **апостроф (')** не відокремлюється від попередньої букви (**комп'** - **ютер**, **бур'** - **ян**)
- При **подвоєнні** перенос довільний: **жи** - **ття**, **жит** - **я**.
- Не можна відривати першу букву кореня (**пре** - **красний**)
- Не можна при переносі залишати в одному рядку ініціали, а прізвище переносити на наступний рядок (Н., Т.Г.Шевченко (а не Т.Г.// Шевченко))

- Не можна переносити з рядка в рядок аббревіатуру (Н., ООН, НАТО)
- Не можна відривати скорочені назви мір від чисел, яких вони стосуються (Н., 350 кг (а не 350// кг))
- Не можна розривати односкладові префікси, суфікси (Н., **роз** – казати, сіль - **ський**)
- Якщо між голосними є кілька приголосних, то **Й, В, Р, Л, М, Н**, які стоять після голосного, належать до попереднього складу (Н., мірка – мір - ка)
- Якщо другим приголосним виступають Й, Р, Л, то разом з попереднім приголосним вони відходять до наступного складу (**позиція перед наголосом**) Н., **ме**тро - **ме** - **тр**о, **лю**блю - **лю** - **блю**.
- Якщо між голосними є кілька приголосних, то після наголосу один відходить до попереднього, а решта – до наступного складу. (Н.. **ма**с – **ло**, **ві**р - **ни**й)

«Читання робить людину знаючою,
бесіда – винахідливою,
а з звичка записувати - точною»

Френсіс Бекон

Джерело мудрості!

- Чи згоден ти з такою думкою? Доведи.

Мову рідну, слово рідне
Має, дітки, кожний в світі.
З деревом говорить вітер,
з квіткою говорить квітка.
З пташкою щебече пташка,
Тиха річечка – з озерцем,
Мову знати цю не важко,
Коли хоче того серце.

В.Каменчук

Поділи текст на абзаци, які відповідають трьом основним частинам висловлювання, прочитай їх. Добери заголовок.

Земля гарна будь – якої пори року. У білому вбранні та в зелених шатах літа вона така ж прекрасна , як і в ніжному весняному та золотавому вбранні. Кожний куточок красуні землі неповторний і прекрасний.

**Вивчайте, любіть свою мову,
як світлу, Вітчизну, любіть!**

В.Сосюра

Розташуй речення так, щоб утворився текст. Добери заголовок.

природи!

- То соняшник розцвів.
- Здалека в полі жовтіють яскраві тарілки.
- Йдеш стежкою і милуєшся їх красою.
- Справжнє чудо

Буква до букви – слово вродилосьь.
Заусміхалось, заколосилось,
Серце зраділо слову, як брату.
Слово – це щастя, слово – це свято.

Слово до слова – думка вродилась,
З уст, ніби пісня, щиро полилась,
Ніжна, красива, мудра, крилата.
Думка – це радість, думка – це свято.

Вчимося, друзі, слово любити.
Слово до слова – й думка сповита.
Люди без думки – птиці безкрилі.
З думкою люди мудрі й щасливі.

Л.Лужецька

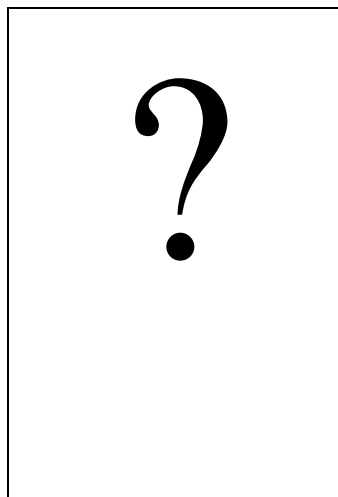
**Розцвітай же слово, і в родині, і у школі,
й на заводі, і у полі!**

(П. Тичина)

1. Розташуй речення так, щоб утворилася зв'язна розповідь. Добери заголовок.

-
- У кожного з нас є маленьке сонце.
 - Ти ще маленький.
 - Сонце – це доброта.
 - Але сонце у тобі може жити дуже велике
 - Допомагай людині в біді, зігривай її своєю добротою.

2. Розглянь малюнки. Що має бути зображено на середньому малюнку? Склади й запиши про це речення.

Довідка. *Важкі, нести, допомагати, старенька, сумки.*

3. Прочитай текст. Вибери кінцівку. Добери заголовок. Запиши.

На узліссі ріс розкішний кущ калини. Навесні він стояв увесь білий, ніби молоком облитий. Улітку кущ був схожий на велику зелену кулю. А восени весь горів червоним полум'ям.

- ☐ Калина – дуже корисна рослина.
- ☐ Кущ калини був чудовий в усі пори року.

4. Прочитай текст. Добери заголовок.

Не було в народній медицині корисніших ліків від застуди, ніж калиновий сік.

Свіжі ягоди з медом та водою вживали при кашлі. Соком калини очищали обличчя, щоб рум'янилося.

Калина – це користь і здоров'я!

**У народу немає скарбу
більшого, як його мова.**

Юрій Мушкетик

ТЕКСТ

а) Текст складається з певної кількості речень, які

Об'єднані однією темою і основною думкою, можна дібрати заголовок

Пов'язані між собою за змістом

Розміщені у відповідній послідовності

Пов'язані між собою за допомогою слів:
- він, вона, воно, вони, ці, цей, ця, та, той, ті;
- виправданих автором повторів одного і того ж слова;
- синонімів.

б)

Текст складається

Зачину – називає тему висловлювання.

Основної частини – розкриває думки, намічену у зачині.

Кінцівки – завершує текст, підводить до висновку.

в)

Кожна нова думка у тексті починається з нового рядка абзацу

г)

Типи текстів

Розповідь – якщо хочемо розповісти про якісь події (що робить особа чи предмет?)

Опис – якщо хочемо назвати ознаки предмета чи особи (яким є особа чи предмет?)

Міркування (роздум) – якщо хочемо щось довести, пояснити або завершити (чому особа чи предмет така?)

Прочитай твір. Який це текст?

Чи правда, що добро починається з добра ?

Я впевнений, що це так. Адже якщо ти по-доброму ставишся до людей, то й вони до тебе ставитимуться по-людськи. І навпаки, якщо ти ображаєш когось, робиш погані справи, то не чекай, що тебе будуть любити.

Наче вулик наша школа.

1. Побудуй асоціативний кущ до слова

2. Дібрати:

- Слова, які називають ознаки до слова. *Школа* (прикметники)
- Слова які називають дії(дієслова)
- Слова – родичі (спільнокореневі)

3. Побудуй Сенкан

Школа

Наче вулик наша школа.

Вся вона гуде, як рій.

*І здається, що довкола
розквітають квіти мрій,*

Бігають, сміються діти ,

Та – лиш дзвоник задзвенить –

Стане тихо, ніби в квіти

Поховались бджоли вмиль.

Д.Павличко

- Це текст чи ні? Доведи.
- З чим поет порівнює школу? А з ким дітей?
- Чому таке порівняння?

Школо наша, школо,
Приголуб нас мила,
Пригорни усіх нас,
Як голуб під крила.

Ти нас всіх научиш,
Як у світі жити,
Як зло оминати,
А добро чинити.

(Марійка Підгірянка)

З історії нашої школи

1869 рік – початок історії школи.

1922 рік – трудова семирічна школа (тепер школа №5).

1949 рік – школу перенесено на вул. Дзержинського тепер вул. Героїв України, школа – інтернат.

1959 рік – школа знову змінила свою адресу: вул. Пушкінська, де тоді була школа №16.

1965 рік – школа розмістилася в новому приміщенні в центрі міста за адресою: вул. К. Лібкнехта, 51 (тепер Європейська 51).

Оновлений середній школі №1 присвоєно ім'я Т.Г. Шевченка.

1922 рік – школа стала загальноосвітньою.

2003 рік – навчальний заклад став школою нового типу – з поглибленим вивченням іноземних мов.

2004 рік – створено музей історії школи.

На січень 2016 року у школі працює 66 педагогів, які навчають 683 учні, з них у початковій школі - 278 школярів.

В рідній школі – рідне слово.

Встав пропущені слова, користуючись довідкою. Закінчи текст.

Рідна школа

У центрі ... Бердичева на вулиці... , розташована школа №1. Вона носить ім'я відомого українського Кобзаря

У цьому навчальному році цій будівлі виповнилося.....років. Кожного дня зустрічає нас рідна школа. Тут навчають нас,,, вчителі.

Довідка: міста, Європейській, п'ятдесят.
Т.Г. Шевченка, привітно, добрі,
мудрі, люблячі.

**Встав пропущені слова, користуючись довідкою.
Добери заголовок та придумай кінцівку.**

Кожного ранку я з мамою (чи татом, бабусею) поспішаю до своєї школи. Вона височіє у міста на вулиці Європейській 51, серед густих, білокорихта величавих

А ще біля школи росте оцтове дерево, за яким ми завжди спостерігаємо, особливо восени, коли воно змінює колір свого.....

Майже щодня бачимо, як прудко, з гілки на гілку стрибають на прогулянці чи під час перерв школярі їх підгодовують. Ці повітряні такі показують номери що аж дух перехоплює.

Наша триповерхова гарна і затишна , тут у мене є багато щирих друзів. Цікаво і захоплююче проходять уроки. Найбільше я люблю

Довідка: рідної, улюбленої, центрі, ялинок, берізок, дуба, каштанів, вбрання, листя. Білочки, вивірки, гімнастки, школа, будівля.

**Написати твір
(за вибором) (4 -5 речень)**

- Моя школа
- Якби я був (була) директором....
- Чи подобається мені перша школа?
- Чому я навчаюсь саме у першій школі?
- Школа майбутнього яка вона?

Перевір свої знання

Тест

1. Що таке текст?

- а) окремі речення;
- б) зв'язані за змістом речення.

2. Із яких частин складається текст?

- а) зачин, основна частина, кінцівка;
- б) зачин, абзаци, кінцівка.

3. Речення у тексті розміщені:

- а) у певній послідовності;
- б) у будь-кому порядку.

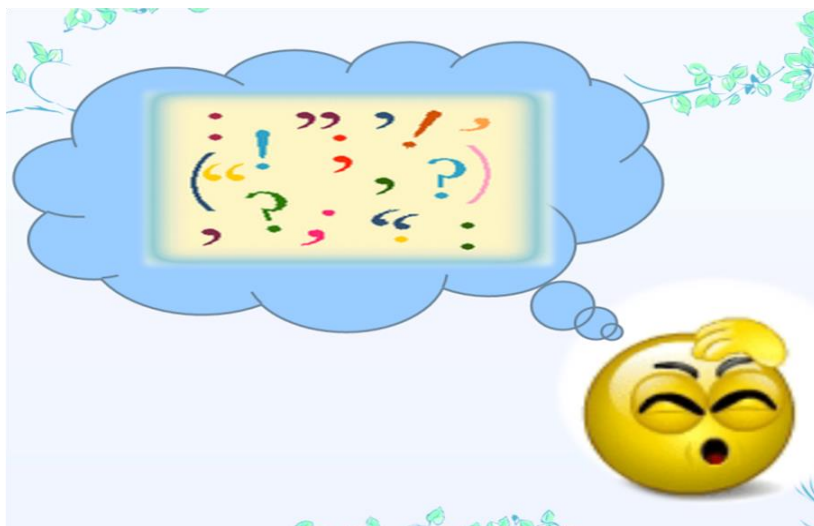
4. До тексту можна дібрати:

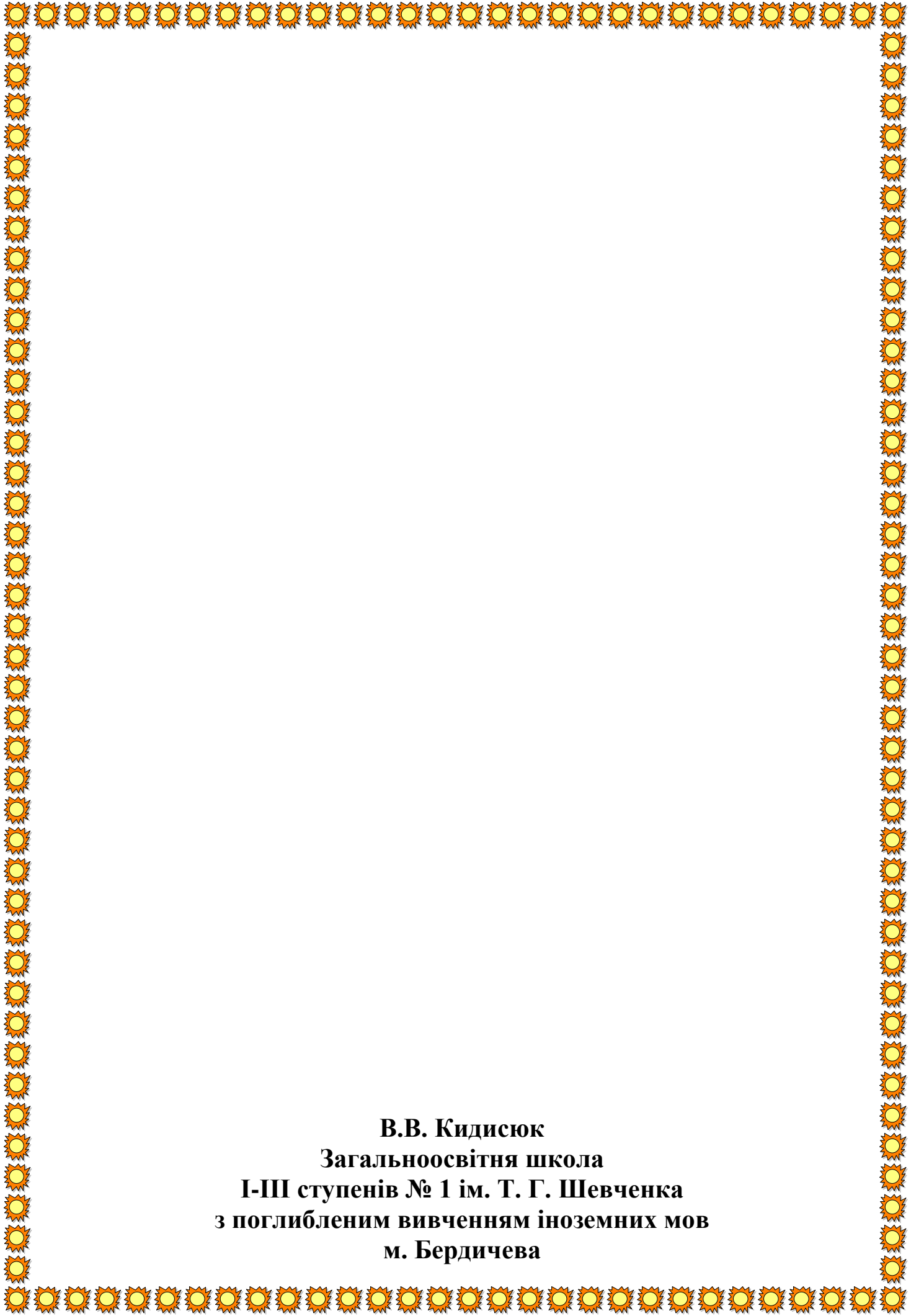
- а) словосполучення;
- б) заголовок

(Замість 4 питання можна :

Типи текстів є такі:

- а) опис, роздум;
- б) опис, розповідь, міркування)

В.В. Кидисюк
Загальноосвітня школа
I-III ступенів № 1 ім. Т. Г. Шевченка
з поглибленим вивченням іноземних мов
м. Бердичева